

Maria Ekiel-Jeżewska¹

Jak żyli nauczyciele w II Rzeczypospolitej?

Nowa wystawa stała w Muzeum Ziemi Mińskiej

Przygotowanie tej niezwyklej wystawy stałej trwało nieprzerwanie od 2009 r. Uroczyste otwarcie nastąpiło 11 grudnia 2016 r. w Muzeum Ziemi Mińskiej przy ul. Okrzei 16 w Mińsku Mazowieckim.

Wystawa pokazuje realia życia codziennego i działania Polaków w pierwszej połowie XX w. Narracja prowadzona jest z perspektywy jednej rodziny nauczycieli: Janiny i Józefa Sylwestrowiczów. Można odwiedzić wnętrze ich mieszkania z drugiej połowy lat trzydziestych, a w części informacyjnej ekspozycji zobaczyć przykłady pracy pedagogicznej i społecznej, samokształcenia, twórczości artystycznej oraz walki o wolność. Fotografie, obrazy i dokumenty nawiązują do typowych dziejów i postaw życiowych Polaków w tym okresie, a jednocześnie zwracają uwagę na ważną rolę nauczycieli w budowaniu systemu polskiej państwowości po I wojnie światowej – powszechnej edukacji, kultury i sztuki, samorządności i rozwoju gospodarczego. Wystawę uzupełniają przedwojenne nagrania z Archiwum Polskiego Radia.

Niezwykłość tego przedsięwzięcia ma kilka aspektów. Zacznijmy od tego, że organizatorów wystawy jest dwóch. Jednym jest Muzeum Ziemi Mińskiej jako instytucja, a drugim ja jako osoba prywatna – kurator, kustosz zbiorów i autorka projektu, realizująca go pro publico bono. Jak do tego doszło? Moi dziadkowie, państwo Janina i Józef Sylwestrowiczowie, od 1950 r. mieszkali dokładnie w tych pomieszczeniach, które teraz stanowią główną część wystawy. Sprowadzili się tu razem z całym swoim dobytkiem, materialnym i intelektualnym, gromadzonym od przełomu XIX/XX w., i w tych murach pozostali do końca swoich dni. Zajęci pracą i służbą społeczną nie zmieniali wystroju wnętrza, które przez lata powojenne w kompletnej postaci przetrwało do dziś.

Dzięki temu możliwe jest pokazanie w muzeum unikalnego spójnego obrazu realiów życia codziennego w II Rzeczypospolitej. Podstawowym założeniem kuratora było dokonanie wiernej historycznie rekonstrukcji całości tego konkretnego wnętrza tak, jak wyglądało tuż przed wojną, przy wykorzy-

---

¹ Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN, e-mail: mekiel@ippt.pan.pl

Józef Sylwestrowicz z synem Jerzym, 1921 r. (oprac. graf. Piotr Jeżewski)

staniu i zabezpieczeniu przed zniszczeniem zachowanych oryginalnych elementów wyposażenia mieszkania z tamtego okresu oraz pozyskaniu brakujących przedmiotów. Niemal wszystkich eksponatów użyczyła rodzina i jej przyjaciele.

Przedmioty w pokojach, kuchni i łazience ilustrują, na ile życie codzienne w Polsce w pierwszej połowie XX w. było odmienne i trudniejsze niż obecnie. Uderzająca jest jednak współczesna aktualność wartości, którym służyli jego mieszkańcy. Skąd o tym wiemy? Otóż dziedzictwo państwa Sylwestrowiczów obejmuje także zbiór dokumentów, zapisków, książek, fotografii i obrazów, którego fragmenty zaprezentowane zostały w części informacyjnej wystawy w korytarzu przed wejściem. Warto wyjaśnić, że Józef był nie tylko nauczycielem języka polskiego, ale także artystą i zostawił po sobie imponujący zbiór akwarel, szkiców i grafik. To właśnie obecność tego archiwum zdecydowała o momim zaangażowaniu w czasochłonne i wieloletnie działania służące nie tylko nakowemu opracowaniu tego interesującego zbioru, ale także przygotowaniu całej wystawy po to, aby udostępnić jego fragmenty w kontekście odtworzonych z rzetelną dokładnością realiów życia. Wszystko zaczęło się jednak wiele lat wcześniej od pasji poznawczej prawnuka Sylwestrowiczów Piotra Jeżewskiego, który wyszukał i zebrał razem rozproszone archiwalia, a potem przez lata zajmował się ich usystematyzowaniem i cyfryzacją, będąc jednocześnie plastykiem i grafikiem całej wystawy.

Obraz życia codziennego w II RP zbudowany został poprzez spójny, różnorodny zestaw przedmiotów dekoracyjnych i użytkowych w pokojach, kuchni i łazience. Uwagę zwracają detale. W korytarzu o działaniach Polaków opowiada uporządkowana tematycznie narracja, której naukowa ścisłość przenika się z atrakcyjną aranżacją graficzną. Wędrujemy tropem Sylwestrowiczów, przyglądając się, co dla nich stanowiło istotną wartość życia. Plansze, eksponaty i multimedia kolejno obrazują, jaki smak w II RP miała sztuka, wolność, samorządność, współpraca, oszczędność, edukacja, wychowanie obywatelskie, postęp cywilizacyjny, radio, rozwój społeczny. Część informacyjna cechuje się pełnym urokiem oświetleniem i bogatym archiwum cyfrowym. Zwiedzanie całości wystawy stanowi poruszającą lekcję historii.

Podziękowania

Przygotowanie ekspozycji wymagało aż siedmiu lat intensywnej wspólnej pracy kuratora, stworzonego przez nią zespołu specjalistów, a także pracowników i współpracowników Muzeum. Kurator przeprowadziła liczne konsultacje merytoryczne, wizyty w archiwach i muzeach, badania naukowe, spotkania z kolekcjonerami w celu zdobycia informacji i wiedzy, wyszukania i pozyskania na wystawę eksponatów i materiałów archiwalnych oraz wyboru sprzętu.

A teraz kolej na podziękowania dla wszystkich tych osób i instytucji, dzięki którym powstała wystawa.

Realizacja wystawy

- Organizatorzy wystawy: Maria Ekiel-Jeżewska i Muzeum Ziemi Mińskiej.
- Dyrektor Muzeum Ziemi Mińskiej: Leszek Celej.
- Kurator merytoryczny i organizacyjny wystawy oraz kustosz zbiorów: Maria Ekiel-Jeżewska.
- Ekspонатów na wystawę użyczyli potomkowie Janiny i Józefa Sylwestrowiczów: Irena Ekiel, Maria Ekiel-Jeżewska, Zofia Maliszewska, Janusz Sylwestrowicz, Stanisław Sylwestrowicz, Piotr Jeżewski.
- Projekt przestrzennej aranżacji: Maria Ekiel-Jeżewska i Piotr Jeżewski.
- Projekt i opracowanie graficznej aranżacji: Piotr Jeżewski.
- Realizacja: Maria Ekiel-Jeżewska, Roman Ruśplo, Piotr Jeżewski.
- Plansze i materiały promocyjne: Maria Ekiel-Jeżewska (treść) i Piotr Jeżewski (opracowanie graficzne).
- Współpraca przy organizacji i udostępnieniu ekspozycji: Monika Pszkit, Andrzej Partyka.
- Obsługa finansowo-księgową: Zofia Bohun, Monika Roguska, Monika Pszkit, Maria Ekiel-Jeżewska.
- Obsługa techniczna: Roman Ruśplo, Małgorzata Bańkowska.
- Pomoc przy organizacji wystawy: Edyta Niemiec, Artur Piętka, Sławomir Ambroziak.
- Konsultacje merytoryczne: Anna Saratowicz-Dudyńska, Kalina Bartnicka, Andrzej Janowski, Piotr Jeżewski, Polski Kolekcjoner Suska Łukasz, Krzysztof Szczypiorski, Iwona Pleskot, Wanda Książopolska, Adam Leja, Anna Rutkowska, Wojciech Bogucki, Lidia Maćkowiak-Kotkowska, Andrzej Woźniak, Ludmiła Krzak, Grażyna Pyła, Marta Paszko, Janusz Kuligowski, Damian Sitkiewicz, Tadeusz Gnoiński, Sebastian Różycki, Szymon Broma, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Towarzystwo Przyjaciół Mińska Mazowieckiego, Siennickie Muzeum Szkolne, Związek Polskich Artystów Lutników, Agnieszka Kordowicz, Waldemar Listowski, Zbigniew Grzesiak, Wojciech Staszkiwicz, Faye Sylwestrowicz, Irena Ekiel.
- Użyczenie przedwojennych nagrań: Archiwum Polskiego Radia.
- Użyczenie kopii cyfrowych dokumentów, obrazów, fotografii, nagrań i filmu: Irena Ekiel, Maria Ekiel-Jeżewska, rodzina Sylwestrowiczów, Julien Bryan Archive, US Holocaust Memorial Museum and Sam Bryan, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Muzeum Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Archiwum Zarządu Głównego ZNP, Towarzystwo Przyjaciół Mińska Mazo-

- wieckiego, Siennickie Muzeum Szkolne i Stowarzyszenie Absolwentów i Wychowanków Siennickich Szkół, Biblioteka Pedagogiczna w Mińsku Mazowieckim, Janusz Kuligowski, Janina Rodak, Bogdan Kuć, Alina Barancewicz, Peter Bachem, Jan Tautowski, Marek Zieliński i mapywig.org
- Użyczenie eksponatów uzupełniających wystawę: Ewa Pohoska-Kamińska, Joanna Klima, Maria Monika Jeżewska, Krzysztof Szczypiorski, Łukasz Suska, Danuta Pawłowska, Andrzej Tyszka, Elżbieta Wiśniewska, Elżbieta Rozparzyńska, Roman Ruśplo, Szymon Broma, Robert Szczygielski, Andrzej Kwiatkowski.
  - Pozyskanie eksponatów i materiałów archiwalnych, dofinansowania i patronów: Maria Ekiel-Jeżewska.
  - Pozyskanie i opis zdjęć lotniczych Mińska Mazowieckiego: Sebastian Różycki.
  - Prezentacja komputerowa „Obrazy Józefa Sylwestrowicza”: Piotr Jeżewski.
  - Prezentacja komputerowa „O nauczycielach II RP”: Maria Ekiel-Jeżewska (treść) i Piotr Jeżewski (opracowanie graficzne ilustracji).
  - Audiowizualna prezentacja komputerowa „Głosy II RP”: Maria Ekiel-Jeżewska (projekt merytoryczny, wybór i układ nagrań wraz z ilustracjami), Anna Rutkowska (przegranie i rekonstrukcja dźwięku), Dorota Błaszczak (realizacja prezentacji).
  - System audiofoniczny wykorzystujący stare radioodbiorniki: Szymon Broma.
  - Konserwacja obrazów, przedmiotów dekoracyjnych i użytkowych: „CRO-ATON” Konserwacja i Restauracja Obiektów Dzieł Sztuki Sp. z o. o.
  - Oświetlenie i gabłota: Handsome Dorota Anna Skalska-Stefańska (Marek Zwoliński i Krzysztof Kisiołek).
  - Skany: Mikrofilm-Service w Raszynie, Muzeum Historii Fotografii w Krakowie, Piotr Jeżewski.
  - Wydruki: Argraf Sp. z o. o., Ubrana Studio Monika Banaś Fotowydruki, Studio Bell Bartosz Świdorski.
  - Konserwacja mebli i podłogi: Antyk-Styl Mariusz Żyła, Mińsk Mazowiecki.
  - Panel świetlny: Firma Prais, Elżbieta Prais, Andrzej Prais, Poznań.
  - Program edukacyjny: Maria Ekiel-Jeżewska, Monika Pszkit, Anna Popławska i Biblioteka Pedagogiczna w Mińsku Mazowieckim, Urszula Chruska, Jądwiga Bajorek, Barbara Szczepanik.

Dofinansowanie

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Miasta Mińsk Mazowiecki, Instytutu Podstawowych Problemów Techniki PAN, Fundacji PKO Banku Polskiego.

Patroni

Patronat: Burmistrz Miasta Mińsk Mazowiecki Marcin Jakubowski, Starosta Miński Antoni Jan Tarczyński.

Patronat medialny: „Głos Nauczycielski”.

Dofinansowanie:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Fundacja

Jak żyli
nauczyciele
w II RP?

Patronat:

BURMISTRZ MIASTA
MIŃSK MAZOWIECKI
MARCIN JAKUBOWSKI

STAROSTA MIŃSKI
ANTONI JAN
TARCZYŃSKI

Patronat medialny:

głosnauczycielski

Informacje praktyczne

Godziny otwarcia wystawy: wt. – pt. 9-17, niedz. 12-16.

Zwiedzanie z kuratorem: w pierwszy wtorek miesiąca, godz. 9-17.

Kontakt: Muzeum Ziemi Mińskiej, ul. Okrzei 16, 05-300 Mińsk Mazowiecki,
tel. 25 752 25 81; kurator, ekiel.jezewska@wp.pl